

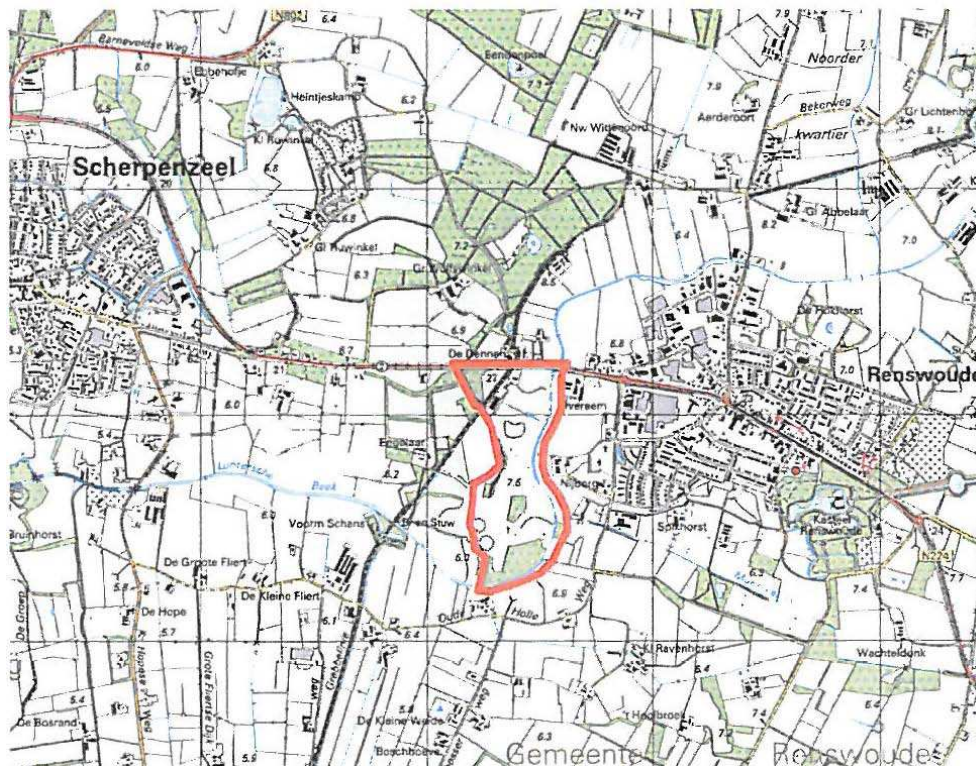


## Kennis Centrum Landelijk Gebied bv

Ontwikkeling landgoed Klein Wolfswinkel, gem. Renswoude  
Dassenonderzoek najaar 2010

### I. Inleiding

Landgoed Klein Wolfswinkel in de gemeente Renswoude betreft een voormalig agrarisch bedrijf aan de Utrechtseweg nr. 3, zie figuur 1. Met het oog op de planvorming "Rood voor Groen Klein Wolfswinkel" wordt een bestemmingsplanwijziging voorbereid. Inmiddels is een inrichtings- en beheerplan opgesteld (Groenland Beheer 2009). In verband met de aanwezigheid van de das in het betreffende plangebied wil de provincie Utrecht alleen goedkeuring aan de bestemmingsplanwijziging verlenen, indien bij de inrichting en het beheer rekening wordt gehouden met de das. Voorliggende notitie geeft daarvoor een aantal richtlijnen aan.



figuur 1: Ligging van het plangebied (naar: Groenland Beheer 2009)

Het is al enige jaren bekend dat er een dassenburcht op het terrein aanwezig is die

door de jaren heen wisselend bewoond is geweest. Momenteel is de status van de burcht onbekend. Om na te gaan of de geplande inrichtingsmaatregelen negatieve effecten op de burcht en het dassenleefgebied hebben, is aan bureau TAKEN gevraagd een onderzoek uit te voeren naar de status van de burcht, de effecten van de inrichtingsmaatregelen op het leefgebied van de das en mogelijke mitigerende maatregelen.

### *Beschrijving van het plan*

Voor een beschrijving van de huidige situatie zij verwezen naar bovengenoemd rapport van Groenland Beheer. Hieronder wordt volstaan met een beknopte beschrijving van het voornemen.

De Luntersche beek, die de oostelijke begrenzing van het landgoed vormt, wordt zodanig ingericht dat deze weer vrij kan meanderen. Het zuidelijke deel van het landgoed, bestaande uit een klein bosperceel en enkele drogere en nattere graslanden, wordt als natuurterrein ingericht. In het westelijke middendeel van het landgoed zijn een vijftal woningen gepland. De woningen kunnen worden gebouwd in het kader van ruimte voor ruimte. In het noorden van het landgoed ligt namelijk een grote kalverstal, die al jarenlang niet meer in gebruik is en zal worden gesloopt.

## 2. Status van de dassenburcht

### *Methodiek*

Op maandag 15 november 2010 hebben twee medewerkers van bureau TAKEN het landgoed Klein Wolfswinkel te Renswoude onderzocht op het voorkomen van de das.

Het onderzoek bestond uit twee delen: het bepalen van de status van de burcht en een onderzoek naar het terreingebruik van de das. In beide gevallen wordt er gericht gezocht naar sporen van de das zoals prenten, latrines, wissels en haren. Hierbij wordt ook gelet op de mate van versheid van de sporen. Andere beschermde en bijzondere natuurwaarden zijn ook meegenomen gedurende het onderzoek.

### *Resultaten*

In het bosperceel in het zuiden van het landgoed is tijdens de veldinventarisatie een actief belopen dassenburcht aangetroffen. De burcht ligt grofweg midden in het bosperceel op een natuurlijke verhoging (zie onderstaande foto). De burcht is gesitueerd in een talud aan de rand van een oude meander. De burcht bestaat uit een achttal zeer actief belopen pijpen met daaromheen nog circa 12 kleinere en minder actief belopen pijpen. Iets verder weg, maar wel binnen het bos, liggen nog een drietal vluchtpijpen die ook incidenteel bezocht worden, getuige de aanwezigheid

van dassenhaar.



De aanwezigheid van verse sporen in de vorm van prenten, haren en recent graafwerk geven duidelijke weer dat de burcht momenteel in gebruik is. De omvang van de burcht en de aanwezigheid van nestmateriaal duiden erop dat het gaat om een kraamburcht.

Gedurende het veldbezoek zijn er meerdere actief belopen wissels in het gebied aangetroffen. Vanuit de burcht loopt er een duidelijke wissel door het grasland naar de houtwal die de westgrens van het landgoed vormt. De wissel wordt zeer regelmatig gebruikt. Ook door het bos loopt een zeer duidelijke en goed belopen wissel richting het westen van het plangebied. De wissel loopt onder verschillende prikkeldraden door waar meerdere haren aan hingen. Uit het sporenonderzoek blijkt dat het zwaartepunt van de foerageeractiviteit ten westen van het plangebied ligt. Activiteiten in de foerageergebieden zijn echter sterk seizoensgebonden door onder andere het voedselaanbod en het zwaartepunt van de activiteit kan per periode van het jaar verschillen.

Het kleinschalige landschap vormt een zeer geschikt leefgebied voor de das met een afwisseling aan droge en natte graslanden, akkers en bospercelen. De verschillende houtwallen vormen een belangrijke beschutting en zijn tevens corridors tussen de verschillende graslanden en akkers. Aangenomen mag worden dat het gehele plangebied gebruikt wordt door de das.

Naast het voorkomen van de das zijn er ook verschillende grote nesten aangetroffen

in het bosperceel. Er zijn een zevental grote nesten aanwezig in het zuiden van het bosperceel. Gezien de clustering van de nesten zou het kunnen gaan om een kleine kolonie blauwe reigers. Naast de "groep" nesten zijn er ook nog twee "losse" grote nesten aanwezig. Ook deze nesten zouden van blauwe reiger kunnen zijn, aangezien het niet ongewoon is dat er een aantal nesten buiten de kolonie vallen. Het kan echter ook gaan om horsten van de buizerd. Volgens de eigenaar worden er van tijd tot tijd kippen uit zijn ren gepakt door buizerds. Nader onderzoek in het voorjaar zou hierin meer inzicht kunnen verschaffen.

Binnen het plangebied zijn bij de veldinventarisatie ook nog een drietal reeën waargenomen.

### 3. Gevolgen voor de das

#### *Kwantitatieve effecten*

Bij het leefgebied van de das wordt doorgaans onderscheid gemaakt tussen de burchtlocatie zelf, het preferente leefgebied, het foerageergebied en het uitloopegebied (Hoogerwerf & Heijkers 2007). Het burchtgebied is de zone van 50 m rond de burcht. Het preferente leefgebied ligt binnen een straal van 500 m uit de burcht. Indien in het preferente leefgebied ruimtelijke ontwikkelingen plaatsvinden, kan dit, ook al wordt het burchtgebied niet aangetast, niettemin gevaar op leveren voor de gunstige instandhouding van de das.

Van het voorkeursleefgebied, met een theoretische grootte van 78,5 ha, ligt 19,7 ha binnen het plangebied, dus ruwweg 25%. Hiervan wordt 1,4 ha woonkavel. Het verlies aan preferent leefgebied bedraagt dus  $1,4 / 78,5 \times 100 = 1,8\%$ . Het betreft hier een verwaarloosbaar verlies, zeker gelet op de positieve effecten op het foerageergebied van de verschillende herinrichtingsmaatregelen, waaronder de aanpassing van het beekdal. In het onderhavige plan is dus, gelet op het geringe verlies aan foerageergebied, zeker geen sprake van negatieve gevolgen voor de gunstige instandhouding van de das.

#### *Kwalitatieve effecten*

Binnen het burchtgebied vinden geen ingrepen plaats. Gezien de verspreide ligging van de pijpen kan gesteld worden dat het totale bosgebiedje in het zuiden tot het burchtgebied van de das te rekenen is. Alleen in de periferie zal een wijziging optreden, omdat er een wandelpad langs het bos wordt aangelegd. Indien wandelaars met honden de dieren niet aangeliend hebben, kan verstoring van de burcht door honden plaatsvinden. Ook bestaat er het gevaar dat kinderen het burchtgebied gaan gebruiken als speelplek en zodoende de burcht betreden. Met enkele simpele maatregelen kan dit risico aanmerkelijk worden verkleind.

De herinrichting van het landgoed en de bouw van de huizen op het landgoed zullen

geen direct negatief effect hebben op de burcht en het leefgebied van de das. De huizen zijn gepland op ruime afstand van de burcht (minimaal 350 m), waardoor versturende effecten door de bouw en bewoning van de huizen te verwaarlozen zijn.

Door de herinrichting van het beekdal krijgt de beek een natuurlijker karakter met als gevolg een verbetering van het leefgebied. De ruigtes langs de beek fungeren als foerageergebied maar kunnen ook als corridor naar het noorden fungeren. De directe omgeving van de burcht wordt als natuurterrein ingericht. Met enkele kleine ingrepen en het juiste beheer kan de kwaliteit van het dassenleefgebied ook in het natuurterrein toenemen.

#### 4. Aanbevelingen en conclusies

Ondanks dat het leefgebied geen noemenswaardige negatieve effecten zal ondervinden van de herinrichting, is het wel gewenst om enkele maatregelen uit te voeren om het burchtgebied te beschermen en de kwaliteit van het overige leefgebied te waarborgen en al dan niet te versterken:

1. *De aanleg van begeleidend groen zoals hagen en houtwallen.* Voor de hagen en houtsingels moeten bij voorkeur streekeigen heesters en bomen gebruikt worden. Deze lijnvormige landschapselementen vormen naast een belangrijk foerageergebied en corridor voor de das, ook vliegroutes en foerageergebied voor vleermuizen en uilen.
2. *De graslanden met bestemming natuur moeten bij voorkeur worden begraaasd met runderen.* Door de begrazing ontstaat er meer vegetatiestructuur met graslanddelen en ruigtes. In de grazige delen vormt de natuurlijke wijze van bemesting door de grazers voor een goede wormenproductie, een belangrijke voedselbron voor de das. De ruigere terreindelen zorgen voor beschutting en voedsel in de vorm van kleine zoogdieren.
3. *Het bos met de aanwezige burcht dient ontzien te worden door wandelaars/recreanten.* Met name wandelaars met honden zijn in het bos ongewenst. Een wandelpad langs het bos hoeft geen problemen op te leveren, maar moet bij voorkeur van het bos afgeschermd worden, bijvoorbeeld door middel van struiken met doornen en/of zoals onder punt 4 aangegeven.
4. *Snoeihout dat vrijkomt gedurende periodiek onderhoud van de hagen en houtsingels kan op rillen gelegd worden.* De houtrillen kunnen gebruikt worden om het bos af te sluiten en vormen ook muizenhaarden die tevens voor voedsel van de das zorgen.
5. *Over de beek zou een loopplank voor de das geplaatst moeten worden.* Hierdoor kan de das makkelijker foerageren in de zuidelijk en westelijk gelegen graslanden en akkers.

### *Conclusies*

Op het landgoed Klein Wolfswinkel bevindt zich een actieve dassenburcht die zeer waarschijnlijk als kraamburcht fungeert. Uit het sporenonderzoek blijkt dat het landgoed in zijn geheel onderdeel uitmaakt van het foerageergebied.

De herinrichting van het landgoed zal geen negatieve effecten hebben op de aanwezige burcht mits het bosperceel met de burcht ontzien wordt door het publiek.

Het leefgebied van de das zal alleen op de locaties waar de huizen zijn gepland negatieve effecten ondervinden. Indien de boven geformuleerde inrichtingsmaatregelen worden uitgevoerd, zullen de overige terreindelen van het landgoed een stijging in de kwaliteit als leefgebied voor de das ondervinden, waardoor het verloren leefgebied op de locaties van de woonkavels in ruime mate wordt gecompenseerd.

## 5. Gebruikte literatuur

Groenland Beheer. 2009. *Ontwikkeling landgoed Klein Wolfswinkel. Inrichting en beheerplan*. Projectnr. 194482, i.o.v. dhr H.J. v.d. Boom Holding BV. Leersum

Hoogerwerf, G. & D. Heijkers (red.). 2007. *Methodiek Natuurcompensatie Limburg. Bepaling mitigatie en compensatie bij aantasting beschermde natuurwaarden. I.o.v. Provincie Limburg*. Natuurbalans - Limes Divergens, Nijmegen.